

GORIŠKI SLOVENEK

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo in Upravništvo: Via Garducci št. 10, II. nad.

Naročnine: Italijanska kraljevina: Celoletno Lir 10. — Pol leta Lir 5. — Tri mesece Lir 2.50
En mesec Lir 1.
Oglaš: Oglaš na drugi strani Lir 1.- za vrsto — Mali oglaš Lir 0.05 za besedo — Znižane cene za letne naročnike.

Nittijeva okrožnica

V zadnji številki smo prinesli izvešček Nittijeve okrožnice, ki jo smatramo kot velik napredek k svobodi v zasedenem ozemlju in kot konec vojaške diktature. Polagoma kažejo znaki, da se skoraj povrnemo v normalne razmere in da se odpirajo zopet vrata neoviranemu razvoju prebivalstva na gospodarskem in kulturnem polju.

Vsekakor pa se ne udajemo iluzijam, da je naše slovensko prebivalstvo čitalo z navdušenostjo izvešček Nittijeve okrožnice, radi česar se nam zdi potrebno spregovoriti o njej par besedi in izraziti naše mnenje.

Dve točki ste posebno važni v tej okrožnici in sicer pred vsem zagotovilo, da se bodo spoštovalo deželno in občinsko avtonomijo in drugič, da se ne dopusti preplavljenja naše dežele z elementi, ki stremijo za tem, da se bi isti čim prej vtisnili pečat navadne italijanske provincije v nasprotju z zgodovinskim razvojem in značajem našega prebivalstva. Nitti nam obljublja, da nas hoče obvarovati pred birokratično invazijo, koje začetek se je pri nas že pojavljal. Toda današnje zagotovilo bi bilo tolmakati v najslabšem slučaju, da ostanejo vsi naši uradniki na svojem mestu, in le kjer se bi pojavila izvanredna potreba, zasede mesto kak drugi.

To v javnem življenju. Samo ob sebi je umevno, da bo obvarovanje naše dežele v kupčijem pogledu dosti težavnejše, kajti obrt in kupčija ste prosti po celem svetu, toda omejati se bi dalo koncesije, kjer se bi pokazalo, da se spodriva domači element. Občinski zastopi bi si morali v tem pogledu vzeti k srcu Nittijeve besede in čuvati, da se iste vestno izpolnjujejo.

Kajti baš v današnjih razmerah, v kojih so odpovedale vse voditeljske moči, je sredotočje narodnega življenja občina. In naj se razvije bodoče razmere kakor hočejo, odslej bodo igrala pri nas občina kot taka najvažnejšo vlogo. Za to je pa treba tudi hitro pobrati Nittijevo besedo o občinski avtonomiji in siliti na to, da se občinske avtonomije v polnem obsegu zopet vpostavi. Vojaška diktatura nam je prinesla vojaško postojanje, ki zasleduje seveda v prvi vrsti le cilj, da vzdrži red in zabrani vsako rovanje proti okupacijski oblasti. Na slovenskem prebivalstvu leži sedaj, da dokaže, da so bile vse strogosti v očiglednem mirnem značaju našega prebivalstva takorekoč odveč in da bi bilo najbolje, da se zopet ozivijo ali stari občinski zastopi, ali pa vsaj razpišejo nove volitve za enkrat se po starem volilnem redu, dasi bi iz srca želeli, da bi kaka višja moč čez noč razveljavila anakronistični občinski in deželni volilni red, ki v 20. stoletju še ne pripoznava vsakemu človeku enakih pravic, ampak le v sorazmerju z njegovim premoženjem ali poklicem.

Toda prenovitev naše politike nas čaka, kakor smo že omenili, na polju občinske avtonomije, ki jo je treba z velikansko skrbnostjo proučevati, da se jo zamore v javnem življenju do pičice izčrpajo.

Stara deželna avtonomija, ki je takorekoč nekaka deželna tradicija, nima daleko več v sebi one resnične samoodločbe, ki jo ima občina, v kolikor se gre za občinske stvari, kajti bivši avstrijski vladi se je posrečilo deželne zakonodajne skupščine popolnoma zasužnjiti in že več let pred vojno je bila dežela avtonomna le v «okvirnih» zakonih, ki jih je vlada takorekoč narekovala deželnim zastopom.

V javnih podjetjih je dežela «pripadala», v šolstvu ni imela nobene besede ali je ni hotela imeti, bol-

niške prehranitvino je narekovalo namestništvo in vse skupaj je izgledalo, kakor da je deželni zastop na razpolago vladi in ne ljudstvu.

Ako nam je danes dana možnost obnoviti tudi deželno avtonomijo, glejmo vsaj na to, da ne obnovimo starih grehov, ampak da pridemo zopet do vseh tistih pravic, ki jih nam je pričela vze krajsati bivša vlada.

Sedaj je najlepša priložnost, da se oglašijo tudi bivši politiki na Goriškem in zinejo kakvo besedo potem, ko so tako snavitno molčali. Češ, da jih ne «internirajo» (kakor da bi bil to opravičevalen razlog!).

Goriški Slovenci so po našem mnenju zanudili oziroma so vedoma prezrli že več ugodnih trenutkov za pričetek kulturnega in političnega življenja. Danes se jim zopet ponuja lepa priložnost in ako jo pograbi, se jim ne bo bode kesati, kajti konečno je že samo stremiljenje po svobodnem življenju častno, nečastno pa je ždeti v kotu in čakati, «kaj nam prinese osoda».

Temelj življenskega boja obstoja v tem, da si zna človek pomagati in obračati mlin na svojo vodo. Dosedle slovenski ne smejo tolmakati Nittijevo okrožnico drugače kakor sebi v prilog. S tem si bodo v resnici koristili sebi in vstregli tudi izdajateljku okrožnice, ki je brezdvomno hotel koristiti prebivalstvu v osvobojenih ozemljih in jim dati takorekoč zaščito neposredno pri osrednji vladi.

Ni nam treba še posebej omenjati, da noče Nittijeva okrožnica nobene premembe v naši zakonodaji, ampak da zahteva od vseh činiteljev, kojim je poverjena uprava zasedenega ozemlja, da se vestno drže pri nas v veljavi stojičih zakonov, kojih izbornost pripoznavajo italijanski državniški s tem, da jih hočejo deloma uveljaviti tudi v svojih upravah.

J. P.

Nekaj o jadranskem vprašanju.

Po dolgem času krožijo zopet po časopisnih vestih, da je pričela pariška četvorica zopet načenjati jadransko vprašanje.

«Secolo» piše o zadnjem delovanju pariške konference na sledeči način: — Danes v ponedeljek 4. t. m. je razpravljala četvorica položaj, ki je nastal na Ogorskem v središču Bele Kun in ustanovitve sindakatske vlade. Clemenceau je čital nekakšno poročilo polkovnika Romanellija ter izjavo nove vlade. Razgovor se je nadaljeval okoli vprašanja, ali se ima pustiti na Ogorskem rumunske čete ali ne. In se je končal s sklepom, da se sprejme zahteva ogorske vlade, da se ustanovi v Budimpešti zopet generalski svet. Ti odločajo kot delegati mirovne konference, nadzorujejo demobilizacijo rubeče armade in izvršujejo poveljstvo nad rumunsko armado. Vsak izmed zavezniških generalov bo imel pri sebi spremljevalne čete, najbrž po en polk.

Amerikanski komisar za prehrano je že poročal glede prehranitvene položaja na Ogorskem. Obrazložil je težave, s kojimi se ima boriti Ogorska v slučaju nadaljnega blokiranja, in je povdarjal potrebo, da se podpira novo sindikalistično vlado, ki dela vtis, da bode znala dobro voditi upravo in reorganizirati državo.

V smislu predlogov ameriškega komisarja se je sklenilo naročiti generalu Esperey, da sporoči Ogorski, da se sicer dvigne blokada, toda le pod pogojem, da se ne pojavijo notranji nemiri. V tem smislu je bila obveščena tudi komisija za blokado in istodobno je bila tudi naprošena jugoslovanska vlada, da dvigne prepoved izvoza blaga iz Banata. Sestanek se je zaključilo s poročilom generala Berda in francoskega polkovnika Mangina o traškem vprašanju.

Glede teh vprašanj menijo nekateri časopisi, da morejo že danes oznaniti svetu, da se je doseglo sporazum med prepirniki, toda ta vest se zdi prerana. Popolnoma prerana je tudi vest, da se je danes zjutraj (ponedeljek 4.) dosegel, kakor trdi francoski časopis «Petit Journal», sporazum v reškem vprašanju.

Po tem časopisu bi bil sprejel Tittoni v znak spravljivosti nekatere za obe stranki zadovoljive predloge. Reka bi dobila poseben statut, s čemer se bi zadovoljilo italijanski občutljivosti. Pristanišče, v kojem ne bi bilo nikakega skupnega gospodarstva ali ločenega obrežja za vsako izmed dveh zainteresiranih velevladstev, bi moralo biti vredno tako, da zamore služiti kot izhod Jugoslaviji v smislu Wilsonovega načrta.

Isti časopis, ki konstatuje z zadovoljstvom ta dogodek, poroča tudi, da se pod Tittoni sedaj, ko je dobil francosko pritrjenje temu dogovoru, v London, da doseže tudi Lloyd Georgevo priznanje. Toda Tittoni sploh ne odpuje, kakor je bilo prošlo sredo sporočeno. Njegovo potovanje je odloženo za nekaj časa. Kot razlog za to se sicer ne navaja položaj na mirovni konferenci, marveč notranje razmere Anglije. Ni pa seveda izključeno, da se morajo nadaljevati pogajanja v Parizu z ozirom na poročilo, da se ni prišlo do sedaj še do kakega resnega dogovora.

«Era nuova» dobiva od svojega poročevalca v Parizu sledečo vest:

«Namigovaje na že par dni krožečo vest glede internacionalizacije Reke, je dobil «Matin» sledečo izjavo od italijanske delegacije: «Počakajmo z govorniki o reškem sporazumu, dokler ni definitivno zaključen. Vemo iz žalostne skušnje, kako rahli so ti sporazumi do zadnje minute. Gotovo je, da preveča Italijo z ozirom na polno vpoštevanje njenih gospodarskih in političnih interesov močen duh spravljivosti.»

Z veseljem smo ugotovili pri teh zadnjih pogajanjih, da ne obstoja med Italijo in Francijo nikako nesoglasje v vprašanjih, ki nas zadevajo. Ako bi imele odločevati le te dve velevladstvi, bi bila rešena vsa vprašanja jako hitro».

Romuni zasedli Budimpešto.

CURIH. 4. Neki brzojav iz Budimpešte, ki prihaja iz angleškega vira, opisuje položaj takole: Poveljnik Almene je prejel minulo noč ukaz iz Pariza, da ustavi svoj pohod na točki, kjer se sedaj nahaja. Toda čete so bile zelo izmučene, in on je želel, da bi prenočevale pod streho. Prebivalstvo je bilo ves dan strahno razburjeno vsled prodiranja romunskih čet.

Vojni minister Hambrich je izjavil, da je mesto popolnoma mirno, in da bo on skrbel za red pod pogojem, da Romuni ne vkrakajo v mesto, in da se ne bodo vršili sploh nikakšni izgredi. Romuni so prišli popoldne do blizu Budimpešte. Brigada polkovnika Kostance se nahaja 15 km daleč od mesta, a konjeniški oddelek s 4 topovi in 7 strojnimi je vdril v predmestje, kjer je izkopal postojanke. Vojaki so prevzeli železnice in brzojave. Minuto noč je imel neki časnikar intervju z vojnim ministrom Hambrichom, ki mu je zagotavljal, da so Romuni obljubili, da ostanejo izven mesta. On je pa ponudil v mestu stanovanja za dva konjeniška švadrona in nekaj topništva. Romunski vojaki se lahko sprehajajo, toda brez orožja. Jutri zasedejo Budimpešto baje angleške in ameriške čete, da zagotove red, če bi bilo treba.

CURIH. 4. Neka druga brzojavka iz Budimpešte javlja, da so rumunske čete pripravljene, da izpopolnijo zmago z zasedbo Budimpešte. Glavna sila se nahaja okoli 20 milj južno od mesta. Neki konjeniški oddelek je že v mestu. Te vesti potrjujejo tudi ameriška poročila.

BASEL. 5. Iz Budimpešte poročajo: V ponedeljek popoldne so rumunske čete pod poveljstvom generalov Madarešuja in Holbarja vkrakale v Budimpešto.

BASEL. 5. Iz Budimpešte poročajo: Rumunske čete, ki so vkrakale v ponedeljek popoldne v Budimpešto, so šle skoz glavne ulice in se ustavile na glavnih trgih. Povsod vlada red in mir. Rumunske čete so zasedle obe brzojavni centrali in železniško postajo. Zasedba je bila izvršena pred nočjo. Ob 25. se je vršila seja, katere sta se udeležila poveljnika zasedbenih čet in vojni minister Hambrich. Sklepi te seje se pričobče v tork potom proglasov. Ob 21. in pol morajo biti ulice prazne. Poveljnika romunskih čet sta generala Mordarescu in Halban.

Mirovna konferenca.

PARIZ. 4. Vrhovni medzavezniški svet je na svoji popoldanski seji sklenil, da se udeležijo načelniki zavezniških vojaških misij v Nemčiji seje, ki se bo vršila v Berlinu med nemškimi in poljskimi zastopniki. Na tej seji se določijo po mirovni pogodbi prehod državne oblasti nad ozemljem, ki pripade Poljski, od Nemčije na Poljsko.

Vrhovni svet je zaslial nato poročilo švedske delegacije, ki jo je predstavil švedski minister v Parizu, o alandskih otokih.

Odhod nemških delegatov iz Saint Germaina.

SAINT GERMAIN. 4. Avstrijski finančni in teritorijalni delegati odpučejo noč na Dunaj. Kancelar Renner odpuče v petek ob 18. Pričakuje se izročitve avstrijskih predlogov, ki se že tiskajo.

Skoraj vsi delegati spremljujejo Rennerja na Dunaj, kjer ostanejo 8 dni. Povrnejo se v Saint Germain okoli 18. avgusta.

PARIZ. 5. Turkhan paša, predsednik časne albanske vlade, je odložil predsedništvo albanske delegacije.

Nova delegacija bo takole sestavljena: preds. Bunio, delegatje Garakipir, dr. Tourtoneli, Metibi beg, Fraskeri Lefnos, in Muhamed Beykomitza.

Angleži zapuste Murmansko.

LONDON. 4. General Ravlison je s svojim višjim štabom odpotoval v Rusijo, da ukrene potrebne operacije za umik angleških čet iz Arhangelškega in Murmanskega.

Obnova francoskega trgovskega brodova.

PARIZ. 5. Ministrski svet je sklenil, da predloži parlamentu zakonski načrt, s katerim se določa 580 milijonov frankov za obnovo francoskega brodova.

Življenje v Budimpešti po padcu boljševiške vlade.

BUDIMPEŠTA. 2. («Corriere della Sera»). Budimpešta je popolnoma zasedena z delavskimi bataljoni, ki so bili do včeraj v službi boljševiške vlade. Sedaj so se utabirali po ulicah, da ščitijo javni red pred morebitnimi ekstremističnimi poizkusi. O ekstremistih ni več sledu. Izginili so vsi. Sedaj je jasno, da je Madžarsko zadela nesreča boljševiškega poizkusa po volji majhne manjšine. Tudi socijalni demokratje sami zagotavljajo, da ni bilo boljševikov nad 1500. Prebivalstvo je že improviziralo novo zastavo z narodnimi barvami, katerim je dodana še majhna rdeča črta.

Danes ponoči so ušli iz Budimpešte Bela Kun in boljševiška ministra Landier in Vago. Po dogovoru z dunajsko vlado bodo vsi trije internirani v Rosenau.

Ušel je v avtomobilu tudi Szamuely, mlad komisar, zelo drzen organizator teokrističnih bataljонов. Prihaja sedaj vest, da je bil aretiran na meji. Imel je v avtomobilu 580.000 kron. Govori se, da se je hotel ubiti. Podrobnosti manjkajo.

Družine boljševiških voditeljev, žene in otroci, so odpotovale nočjo z vlakom, pod zaščito italijanske misije. Sedaj prihaja na dan grozno število natisnjenega denarja.

V štirih mesecih je boljševiška vlada dotiskala sedem milijard ponarejenih bankovcev, znane bele bankovce, ki jih ni hotel že zdavnaj nihče sprejemati, in ki jih je vlada vsiljevala. Zagotavlja se, da se rešijo preostali vložki in vrednostnice v bankah in pri privatnikih.

Tudi danes vlada mir, čeravno je mesto fantastični živahnost. Prodajalne se začeno za štirih mesecih zopet odpirati, toda za sedaj ni več nič notri.

Szamuely ustreljen?

LONDON. 5. Kakor poroča Agencija Reuter iz Berlina, je bil baje bivši ljudski komisar Szamuely ustreljen.

Lenin se namerava pogajati z ententnimi vladami.

«Agencija Radio» objavlja pogovor, ki ga je imel Lenin z nekim dopisnikarjem newyorške «United Press» potem brez žičnega brzojava:

«Casnikar je vprašal: «Je-li bil premienjen ali preustrojen program sovjetske vlade potem, ko se je vtrčila Vaša vlada?»

Lenin odgovarja: «Sovjetska vlada nima reformističnega ampak revolucionarni program. Reforme pomenjajo popuste, ki jih je dosegla gospodujoča stranka, ki nadaljuje še vedno svoje gospodstvo. Iz tega izhaja, da vsebuje reformistični program vedno podrobna vprašanja. Naš program sloni na edini točki in sicer ostreji se jarma kapitalistov in posestnikov, da se jim iztrže vlado in osvobodijo delavske sloje od njihovih izkoriščevalcev. Tega programa nismo nikdar premenili. Le kakšenkoli se je popravila gotova dolročila, ki zadevajo način vseničenja našega programa. Se le potem, ko so poskušali kapitalistični izkoriščevalci upirati se, smo se potrudili, da zloimovni odpor četudi s terorističnimi sredstvi. To je bil odgovor na rovanje meščanstva v zvezi z nemškimi, angleškimi, francoskimi, ameriškimimi in japonskimi kapitalisti da se bi zopet vspostavila v Rusiji vlada izkoriščevalcev. Isto meščanstvo je podpiralo Čeko-slovake z angleškim denarjem, Mannerheima in Denikina z nemškimi in francoskim denarjem. Zarota, ki je povzročila poojtritev naših vkrepov, je bila ona, ki je zasledovala načrt, da se bi nam iztrgalo Petrograd s pomočjo podkupovanja, ki so je izvrševali urad-

niki švicarskega poslaništva in drugi Rusi».

Na to je zopet vprašal časnikar: «Kako je Vaše politično zadržanje napram Japonski in napram Zedinjenim državam?»

Lenin odgovarja: «Naš prvi cilj je zavrniti njihovo nesramno, zločinsko in roparsko invazijo v Rusijo, s koje se hočejo njihovi kapitalisti le obogatiti. Večkrat vže smo tem državam svečano ponudili mir, toda dobili nismo niti odgovora, ampak nadaljujejo celo s podpiranjem Denikina in Kolčaka ter plenjenjem po Murmaniji, Arhangelskem in vzhodni Sibiriji, kjer se kmetje junaško zepretstavljajo kapitalističnim tolovajem iz Japonske in Amerike. Glede naših ciljev na gospodarskem in političnem polju, ki zadevajo vse narode, vstevši japonski in ameriški, nam je omeniti, da stremijo po obratitvstvu vseh delavskih slojev na zemlji».

Na vprašanje, pod kakim pogojem bi sklenil mir s Kolčakom in Denikinom, je odgovoril Lenin: «Ti pogoji so bili že davno priobčeni evropskim velevladstvom in tudi pisмено izročeni potom Bullita, ki vodi v imenu Zedinjenih držav pogajanja v Moskvi. «Ni moja krivda», je rekel Lenin, «ako prikrivajo vlade svojim ljudstvom resnico in se ne upajo objaviti teh listin. Toda omeniti hočem temeljne pogoje: Plačilo naših dolgov napram Franciji in drugim državam pod pogojem, da se sklene resničen in zagovljen mir z Anglijo, Francijo, Zedinjenimi državami, Japonsko in Italijo».

Temu sledi dolg zagovor sovjetske vlade, ki dopušta moč edino le delavskim slojem. Iz tega pogovora bi bilo soditi, da se ruska sovjetska vlada niti daleko ne misli podati, ampak išče le priznanja od strani ostalih držav na svetu.

Kitajska je sklenila separatno pogodbo z Nemčijo.

PARIZ. 4. Dr. Čeng-Ting Wang, načelnik Kitajske delegacije na mirovni konferenci, je izjavil nekemu zastopniku «New-York Herald», da bode prisiljena Kitajska k vojni proti Japonski, ki zaplete cel svet, ako ne bode šantunško vprašanje pravično rešeno. Toda možno je, da je ta vest pretirana.

Toda čudno je, da naznanja neki pekinski brzojav, ki ga je objavila francoska agentura «Havas», da je glasovala poslanska zbornica neki zakon, ki vpostavlja mirovni stan z Nemčijo, četudi ni Kitajska, kakor je znano, podpisala versailske pogodbe. Mir bi bil potemtakem sključen brez versailske cerimonije. (Grd opomin za pariško konferenco! Op. Ur.)

Franko-amerikanski dogovor v nevarnosti.

Komisija za vnanje zadeve v ameriškem senatu zasliala ta teden državne tajnika Lansinga in finančne delegata na pariški konferenci Thomasa, Lamanta in Normana Davisa. Vprašanja, ki se naslovijo na Lansinga zadevajo, kakor brzojavlja pariški dopisnik «Matin» iz Newyorka, opombe njegove, delegata Whiteja in generala Bliss-a pred mirovnim kongresom v šantuškem vprašanju. Glasom časopisa «World» je mnenje merodajnih republikanskih činiteljev, da je franko-amerikanski dogovor v nevarnosti, da ga zavrne senat, kajti večina senatorjev ne odobruje na noben način, da bi bil ta dogovor v kakem stiku z zvezo narodov. Dogovor se opira namerč na čisto in enostavno vojaško moč in stopi v slučaj napada takoj v veljavo, ne da se bi čakalo na «modus vivendi» zveze narodov.

Kakor pri nas.

LIVERPOOL 4. V noči od sobote do nedelje so skupine vporih elementov pričele pleniti in razdirati prodajalne v delavskih okrajih mesta. Policija in vojsko, ki jo došlo na lice mesta, je razpršilo plenilce, toda le ti so po odhodu orožbene moči nadaljevali svoje delo. Vojaštvo in policija, ki se je vrnilo, je na to aretiralo plenilce, a ljudstvo je pričelo obsipati vojaštvo s kamenjem. Prišlo je do streljanja in eden izmed demonstrantov je bil ranjen. Dve sto demonstrantov pa je romalo v zapor. Nemiri so se vsled tega nadaljevali. Policija je skušala razgnati uporno občinstvo s palicami in sprazniti ulice. Pri tem je prišlo do grdega meteža, v kojem je bilo dosti ranjenih.

Škoda, ki so jo povzročili ti nemiri je velikanska. Drhal je pleršila največ prodajalnih dragocenosti, oblek in živeža. Nemiri so imeli jako resno obliko, ker je isto dobo nastopila stavko policija. Več kot polovica «police-menov» je odpovedalo pokorščino, radi česar je bilo krotenje upora jako težavno delo. Hladni krvi vojaštva se je zavhaliti, ako sta bila v teh izgredih le dva mrtva in kakih 100 ranjencev. Aretiranih pa je bilo približno 600 oseb. Napravljena škoda se cení približno na 8 milijonov. Po zadnjih poročilih se širijo nemiri tudi na bližnja mesta in ne prizanesajo najbrž tudi Londonu.

PISMO PROTIČA na jugoslovanskega regenta.

Iz turinske „Stampe“ posnemamo sledeče zanimivo poročilo: „Jugoslovanska ministerska kriza se vidno poostruje. Narodna skupščina je prekinila vsako delo, dokler se krize ne reši. Regent je poskušal pregovoriti sedanja ministerstvo, da naj bi ostalo na svojem mestu vsaj, dokler niso rešena na mirovni konferenci jugoslovanska vprašanja, toda Protič mu je odgovoril, da je to nemogoče, ker postaja konflikt med radikali in demokrati vedno hujši. Le-ti zadnji štejejo izmed 282 članov narodne skupščine 114 glav močno skupino proti 80im radikalcem skupine Pašič-Protič, kojim je še došteti 12 poslancev iz Černogore, osem macedonskih in banatskih, ki se iz verskih razlogov nagibajo proti Protičevi skupini. Ker pa nimajo le-ti zagotovljene večine, se pogajajo tudi z drugimi strankami, posebno s socijalisti, kojih klub šteje 14 poslancev, in z narodnim hrvaškim klubom, ki ga tvori 28 poslancev. S pomočjo teh bi zamogel Protič doseči večino, toda demokrati ga na divji način pobijajo, ker hočejo priti do večine v ministerstvu. V najskrajnejši sili so sicer vsi srbski parlamentarci za to, da se združijo v svrhu, da ne pridejo vsaj glavni portfelji, kakor ministersko predsedništvo, notranje ministerstvo, finančno in vojno ministerstvo v oblast Hrvatov ali Slovencev. Krizo, ki bo trajala najbrž dolgo, smatrajo vsi kot politično. Ako ne zadosti rešitev krize željam radikalcev kakor tudi demokratov, zamore kriza delovanje narodne skupščine onemogočiti in napraviti zmešnjavo v deželi. Radi tega svetuje regent kakor tudi resnejši politiki, da bi se na vsak način v ogib večjega zla vstvarilo koncentracijsko ministerstvo, v kojem bi bile zastopane vse stranke.

„Uradna gazeta“ v Belgradu objavlja pismo ministerskega predsednika Protiča, naslovljeno na regenta, iz kojega pisma je razvideti razloge, ki so povzročili težko krizo in ki se glasi: „Visokost! Vsojaj si podati svojo ostavko in ostalih ministrstev kojim načelujem. Razlogi, ki me silijo k temu težkemu koraku so v glavnem sledeči: 1. Med menoj, kot ministerskim predsednikom in ministrom za notranje zadeve vlada že delj časa globoko nesoglasje v vprašanjih, ki zadevajo notranjo politiko. Vsi moji poskusi, da bi se te razlike poravnalo ali vsaj pokrilo, so bili brezuspešni. 2. Odnosaji med menoj in ministrom za notranje zadeve ne slone na medsebojnem zaupanju, kar je v veliko kvar naše naloge in državi sami. 3. Prometna kriza ni bila še, odkar je sklenjeno premirje, odpravljena ali vsaj toliko ublažena, kolikor je mogoče storiti in to kljub temu, da sem se močno in osebno zavzel za to stvar. Tak položaj učinkuje slabo na prebivalstvo, na aprovizacijo in tudi na politične razmere. 4. Moja načela glede agrarne reforme in načina, kako se ima ista izvesti, ne odgovarjajo vidkom notranjega ministerstva, ki se ima brigati za agrarno reformo. 5. Razven tega je položaj, ki vlada danes v državnem svetu, neznošen. 6. Imam vtis, da želi preustrojitev ministerstva tudi demokracična stranka, kakor izhaja iz člankov „Riječi S. H. S.“, ki zastopa to idejo z mečem v roki. 7. Dejstvo, da je nastala kriza in moja ostavka v dobi parlamentarnih počin, je tolmačiti na sledeči način: „Pred nekaj dnevi in sicer 25. tekočega meseca, se je imelo razpravljati v kabinetu imenovanje škofa za djakovarsko škofijo. Proti mojim in Vašim namenom je prišlo to vprašanje na prav netaktičen in nedopustljiv način v javnost tako, da so nastale še istega dne, ko se je o tem vprašanju razpravljalo, po zaključku seje nezadovoljnosti in spori glede korakov, ki bi bili storiti pri Sv. Stolici. Časopis „Demokratija“ je prinesel popolno poročilo o tej seji. To dejstvo me je tako presenečilo, da še sedaj ne morem znebiti tega mučnega vtisa. Poročilo je služilo kot poluradna vest za tiskovne sovražnosti proti Sv. Stolici in proti škofovstvu, ki je hotelo izvajati nekaj pritisk na papeža in na škofa. Boj je otvorila „Riječ S. H. S.“ in „Demokratija“. Moja navodila glede našega položaja, naše notranje in vnanje politike se ne morejo nikakor prilagoditi taki politični smeri v tako kočljivem vprašanju, ki zadeva naše življenske koristi notri in izven države. Zahvaljuje Vašo kr. Visokost za dosežaj izkazano zaupanje napram meni in mojim tovarišem. prosim da blagovolite sprejeti izraz mojega najglobokejšega spoštovanja. Podpisan Stojan Protič.

Rešitev reškega vprašanja po francoskih časopisih. Glasom francoskega časopisa „Avenir“ bi bilo rešeno reško vprašanje na sledeči način: Mesto Reka ostane Italiji; Sušak in njegovo ozadje dobi Jugoslavija. Pristanišče pride pod vpravo zveze narodov. Otoki strategične vrednosti se prisodijo Italiji s Zadrom, Šibenikom in Splitom, dočim dobi obrežje Jugoslavija, ako ne pridejo še imenovana tri mesta pod upravo zveze narodov, da se sporazum še bolj vtirdi. Po poročilih omenjenega časopisa so bili ti temelji sporazuma začrtani od Francije in Tittonija, ki se pripravljaja, da obvesti o tem tudi angleški kabinet. (Tudi ta vest le uradno dementirana Op. Ur.).

Domače vesti

Šolski podatki iz goriškega okraja. Poizvedovali smo radi posebnega zanimanja pri stvari še nadalje o šolskih stvarih. Pri šolskem uradu za goriško okolico lahko vsakdo ugotovi, da je nakazala italijanska vlada za šolsko opravilo znesek 260.713:06 lir. Seveda ni še naročena oprava povsod na svojem mestu, toda začetkom prihodnjega šolskega leta morajo biti po navodilih tržaškega gubernatorata vse slovenske šole odprte.

Zanimivo je tudi vedeti, da so vpostavili Avstrijci po zopetni zavzetvi Gorice v celem okraju 32 ljudskih šol, italijanske oblasti so dostavile temu številu še 29 šol tako, da jih je bilo koncem zadnjega šolskega leta otvorenih skupno 62 šol. Vseh šol v goriškem šolskem okraju pa je 95. Potemtakem se mora do srede septembra vpostaviti še manjkajočih 33 šol, ki se dosedaj se niso še mogle otvoriti bodisi radi poškodovanja, bodisi radi pomanjkanja učiteljskih moči. Vpoštevati je namreč, da je odkurilo iz dežele nič manj nego 70 učiteljskih moči, tako da morajo danes italijanske oblasti iskati slovenske učitelje.

Razven tega so se ustanovili vkrepčevalnice v Kojškem, Prvačini, Cerovem, Čepovanu, Aidovščina, Dornbergu, Števerjanu in Šempetru.

Posamezne šole so bile opremljene s potrebnimi učnimi predmeti, kojih vrednost znaša v dvorazrednicah po 600 lir, večjih pa po približno 1000 lir.

Oplenjena čevljarnica. V noči prvega avgusta so do sedaj neznanj tatovi oplenili prodajalno Jakoba Peric v ulici via Ponte nuovo št. 11, v kojoj so udrlj skozi sprednje okno. Pobrali so deset parov čevljev v vrednosti 40 lir par in druge drobnine v skupni vrednosti 430 lir. Zlikovci so ostali dosedaj neznanj.

Retirana propagandistinja. Jospino Furlan, 17 let staro deklico, domš iz Dobberdoba in stanujočo pri S. Roku v Gorici so aretirali karabinerji in odvedli v zapor, ker se je bajš izkazalo, da prenaša dopise s krivimi političnimi vestmi.

Padel iz barake 19 let stari Stefanutti Evgen, je padel pri delu na neki baraki na Solkanski cesti tako nesrečno, da si je zlomil desno roko. Zdravi se v bolnišnici vsmiljenih bratov.

Ponočni razgrajati. 30 letni Ivan Grin iz Gradišča in 32 letni Medeo Rinaldi iz Podgore sta bila aretirana, ker sta v noči 3. t. m. razgrajala po goriškem korzu in motila speče ljudi.

Civilno stanje prebivalstva. Mestni fizikat goriški poroča, da je znašalo število prebivalstva v dobi od 1. do 5. avgusta 10820 oseb. Umrlo je osem oseb, rojenih je bilo 5, zakona 2.

OKROŽNICA

učiteljstvu tega okraja.

Namen kr. Gubernatorata za Julijsko Benečijo je, nuditi priliko slov. učiteljstvu, da se nauči italijanščine oziroma se v nji izpopolni v enem mestu Toskane, kjer se bo nudila tudi prilika spoznavati umetniška dela in zgodovino Italije.

Obiskovalci tega tečaja dobš poleg proste vožnje primerno odškodnino v gotovini v kritje stroškov, ki jih bodo imeli vsled bivanja za kak mesec od doma.

Ob zaključku tečaja, dobi vsak obiskovalec izpričevalo o posezanju, ki bode veljalo kot študijski dokument pri bodočih službenih razpisih.

Kurzi pričnejo okoli 15. t. m. v Florenci. Kdor se ni še prijavil, lahko to še stori v prihodnjih dneh. Tozadevne prošnje je nasloviti na šolski urad pri civilnem komisarijatu v Gorici.

Civilni komisar GOTTARDI

Civilni komisarijat političnega okraja Gorica

NAZVANJA:

Z ozirom na pomanjkanje slovenskih učiteljev in da se da prilika kandidatom in kandidatinjam učiteljsk položiti izpit zrelosti, je generalno tajništvo določilo zasedanje izpitov vsled dovoljenja, katera se bodo polagala najbrže v prvi polovici sept. t. l. na učiteljsča v Gorici.

Zupanstva se vabijo da opozorš kandidatš bivajoče v občini na te izpite. Za pristop k izpitu, morajo kandidati vložiti na tukajšnji Komisarijat — šolski oddelek — prošnjo opremljeno s krstnim listom in zadnjim izpričevalom, ki so ga prejeli na učiteljsču. Dovoljen pa je pristop k izpitu tudi takim dijakom, ki so dovršili kako gimnazijo ali realko.

Civilni komisar GOTTARDI

Izdajatelj: JOSIP PERNEL. Upravitelj in urednik: Karol Jusič. Tiskarna G. Juch v Gorici.

TEDENSKI KOLEDAR

- 9. Avgusta Sobota, Roma, Ofra.
10. Nedelja, 9. pob., Lavrencij.
11. Ponedeljek, Tiburcij, Suzana.
12. Torek, Klara, Hilarij.
13. Sreda, Ipolit.
14. Četrek, Alfred.
15. Petek, Vnebohod Dev. Mar.

Akcija za dosego vojne odškodnine.

Zastopniki goriških činiteljev in zveznega kreditnega zavoda za oživljenje Benečij so se sestali danes, dne 3. avgusta 1919, in oziraje se na vest, da nekateri strokovnjaki v goriški deželi kojim so poverili oškodovanci sestavo in opremo prošenj za vojne odškodnine, radi računajo previsoke nagrade, z ozirom daje na dejstvo, da nastaja iz umljivih moralnih, družabnih in gospodarskih razlogov dolžnost zagotoviti vojnim oškodovancem potrebna sredstva v dosego pojasnil in pomoči v katerem koli si bodi stanju vložene prošnje,

vpoštevaje, da se smatra radi tega za potrebno, ustanoviti na inicijativno in s sodelovanjem vseh gospodarskih, upravnih in bančnih činiteljev v goriški deželi posebne urade po enotnih načelih in navodilih ter

vpoštevaje tudi možnost, da se oškodovanci obranijo pred previsokim zahtevami, ako se opozorš na bližnjo ustanovitev takih uradov, so SKLENILI

ustanoviti ljudske pomožne in informativne urade ter objavo pričujočega sklepa, predložiti Nj. Ekselenci glavnemu civilnemu komisarju Julijske Benečije udano in iskreno prošnjo, da bi podpral obudo in razvoj teh velevažnih pripomočkov v prilog vojnih oškodovancev.

Dr. Franc Marani

predsednik deželnega hipoteknega zavoda.

Jurij Bombig

predsednik kreditnega odbora pri zveznem kreditnem zavodu.

Maks. Ravš

predsednik zveznega kreditnega zavoda za oživljenje Benečij.

Zobozdravniški ateljé

Dr. Herkulej Pernecher

edini medicinski zobozdravnik v Gorici Corso Vitt. Em. III. št. 14.

Ateljé je odprt ob delavnih in praznikih od 8. predp. do 7. popoldne.

!BAZAR!

Na Verdijem tekališču Corso Giuseppe Verdi 13

Se nahaja bogata zaloga galanterij, papirja, dišav, toaletnega mila, steklenin, glinastih posod in posebno bogata izbira razglednic in časnikov.

Prodaja se vse na drobno in na debelo Edina zaloga papirja „Abadie“

S cenami ne more nihče konkurirati.

: Leopold Zakraisek :

Šolske pisanke se dobi v paripirni trgovini ANTONA PERTOT GORICA - Via Municipio 4 - GORICA filjalka, Via Teatro 18, ki je bogato založena z raznovrstnimi pisarniškimi potrebščinami, šolskimi knjigami i. t. d. Ima tudi knjigovoznico in sprejema izdelovanje fotografičnih slik, klišejev in druga slična dela.

Naznanjam, da sem začel strehokrnilno obrt v Gorici (Largo Nicolò Pacassi 3 in 5) in se priporočan hišnim gospodarjem, ki sem jo v stauu dobro in hitro postreči. Sprejemam tudi izdelovanje vsakovrstnih načrtov in stavbenih proračunov. Maksimiljan Poberaj arhitekt.

GIOV. PATERNOLLI CORSO G. VERDI 38. Najstarejša knjigarna in trgovina s pisarniškimi predmeti. Bogataga zaloga vsakovrstnih pisarniških potrebščin, slik, barv i. t. d. SLOVENSKE KNJIGE. Zaloga italijanske slovnice za Slovence: „Italijanščina za Slovence“ sp. V. Bandelj. Slovarji italijansko-slovenski, in slovensko italijanski. - Slovenska postrežba

SIGON JOSIP Gorica, Ulica Rastello 8. Velika zaloga vsakovrstnih ur, verižic in zlatenin. Najnižje cene.

Borovaz & Colledani GORICA, Riva Castello št. 4. Zaloga manufakturnega blaga na debelo. ZMERNE CENE.

GENTILI & ROSSATI tvrdka za stavbeni materijal v Gorici, Corso Vitt. Em. 21. ZASTOPSTVO ima Alojz Slamič v Sv. Luciji in Tolminu. Bogata zaloga vsakovrstnega stavbenega materijala. Med tem tudi Cement PORTLAND.